

Utbildningsdepartementet
Ministern för högre utbildning och forskning
u.registrator@regeringskansliet.se

Kulturrådets yttrande om regeringens forskningspolitik. Utbildningsdepartementets inbjudan av 24 juni 2019, 2019/02263/UH.

Kulturrådet är en myndighet under Kulturdepartementet med uppgift att verka för kulturens utveckling och tillgänglighet. Det gör vi genom att fördela och följa upp statliga bidrag, samt stödja och driva på utvecklingen genom att sprida information och kunskap på olika sätt. Utgångspunkterna för vårt uppdrag är de kulturpolitiska målen som beskriver att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefrihet som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Konsten och kulturen har förmågan att ställa viktiga frågor om oss själva och världen för att förstå och se den på nya sätt.

Kulturrådets yttrande om forskningspolitikens inriktning från och med 2021 är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Kulturrådets bedömer att forskningen om kulturens samhälleliga betydelse kan behöva prioriteras upp. Skälen för detta anges i det följande.

Utgångspunkter för förslagen på forskningspolitisk inriktning

Inom kultursektorn är omfattningen av forskning för samhällets utveckling, innovation och ökad välfärd i nuläget begränsad. Behoven av ökad kunskap är stora, samtidigt som utmaningarna för kunskapsutveckling och forskning inte får underskattas.

Samtidigt som en korsbefruktnings mellan kultur och andra samhällsområden är en självklar och viktig del bör också ett oberoende och levande kulturliv i sig självt vara en tydlig målsättning. Därför finns det behov av forskning som kan belysa de målkonflikter som kan uppstå när olika politikområden möts och hur målkonflikterna hanteras. I regeringens senaste budgetproposition för utgiftsområde 17 anges exempelvis: "En av de avgörande kulturpolitiska frågorna de närmaste åren, i Sverige och i övriga världen, är hur vi garanterar konstnärlig frihet. Kulturen kan bidra till många samhällsmål som hållbarhet, jämställdhet och mångfald, men kulturpolitiken får aldrig bli instrumentell. Det offentliga stödet till kulturen ska ske i former som bland annat främjar kulturlivets oberoende."

Kunskapen behöver öka om sambanden mellan ekonomiskt välstånd och kultur

Kulturrådet arbetar för både ett fritt kulturliv och för att utjämna geografiska och ekonomiska skillnader i tillgång till kultur. Det är styrande både inom den regionala kultursamverkansmodellen och i bidrag till kommuner inom bibliotek, skola och kulturskola. Inom alla dessa områden är forskningen begränsad. Kulturens bidrag till landets ekonomiska utveckling har heller inte belysts i särskilt stor utsträckning. De konstnärliga och kulturella näringarna skapar arbetstillfällen och både litteratur, musik och film är betydande svenska exportartiklar.

Viktigt med bred ansats i forskning om kultur

Kulturrådet konstaterar att kunskapen om invånarnas varierade tillgång till kultur över landet utvecklas kontinuerligt genom statistikinsamling och uppföljning. Forskning om kulturens bidrag till en levande demokrati och hållbara lokalsamhällen kan behöva stärkas. Tillsammans med detta behövs en förståelse för mätbarhetens gränser. Individens konst- och kulturupplevelser kan genom en mängd komplexa samband ge effekter på samhällsnivå utan att sambanden är möjliga att belägga. Konst- och kulturupplevelsers långsiktiga och svårämbärliga effekter kan ha stor betydelse och det finns alltid en risk att potentiellt viktiga aspekter av konst- och kulturlivet nedprioriteras om dessa är svåra att mäta eller följa upp.

Mera kunskap om kultur för och med barn behövs

Forskningen om kultur i skolan och kulturskolan kan behöva ökas, i syfte att utveckla metoder och innehåll i skolans och kulturskolans kulturella och konstnärliga verksamhet som riktar sig till framtidens beslutsfattare, dagens förskolebarn och elever. Kulturrådet vill sålunda starkt betona betydelsen av mer forskning kring att låta barn möta kultur, delta i kulturella aktiviteter och själva skapa. Det finns en del forskning om vinster för barns välmående och lärande av att utöva musik, men effekterna av att i skolan introduceras för arbete med andra konstformer behöver belysas mer så att eventuella möjligheter säkras och breddas.

Forskning om konst, kultur och hälsa behöver öka

Kunskapen om konstens och kulturens bidrag till välfärdsutvecklingen behöver öka. Den psykiska ohälsan lyfts som ett av de stora problemen i samhället, särskilt bland unga, och mer forskning om kulturens roll och verkan i förhållande till psykisk hälsa kan därför behövas. Vi vill särskilt lyfta behoven av studier av hur individens psykiska hälsa kan stärkas genom deltagande i olika kulturaktiviteter och möjlighet till eget skapande. Verksamhet med sådan inriktning pågår inom kulturskolan, bland annat i form av dansprojekt för unga tjejer som mår dåligt. Ett annat exempel är biblioterapi, ett arbetssätt där man medvetet utforskar upplevelsen av litteratur, skrivande, konst, film, musik eller andra uttryckande konstformer och använder det i hälsofrämjande syfte. Samtidigt är det viktigt att betona att kultur i olika former inte alltid måste innebära en positiv kraft för samhälle och individ, något som också kan behöva belysas med forskning.

Ökad samverkan mellan akademien och museerna efterfrågas

Också på kulturarvsområdet, inom museisektorn, ser Kulturrådet behov av närmare kontakt mellan museerna och de akademiska institutionerna. Museernas uppdrag

inkluderar att bidra till samhällsutvecklingen genom att främja kunskap, kulturopplevelser och fri åsiktsbildning. Museerna har således en viktig roll att spela som förmedlare av kunskap. De behöver kunna tillhandahålla aktuell och relevant kunskap inom sina områden, kunskap som kan utvecklas genom egen forskning eller genom samverkan med akademien eller andra kunskapsbärare.

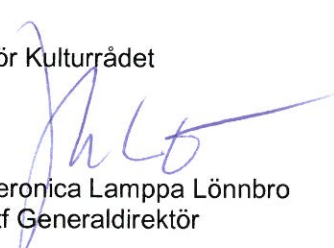
Behov av fortsatt prioritet av konstnärlig forskning

Konstnärlig forskning, alltså forskning som bedrivs av konstnärer som utifrån beprövad erfarenhet och på konstnärlig grund forskar i sin konst, bedrivs vid flertalet universitet och högskolor med denna inriktning. Sedan 2001 fördelar Vetenskapsrådet medel till konstnärlig forskning. Kulturrådet bedömer att bidrag för konstnärlig forskning är viktig för långsiktighet inom konstnärligt skapande och kan gynna samhälleliga utvecklingsprocesser i bred bemärkelse.

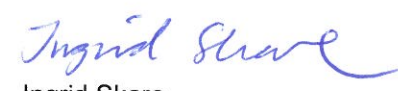
Ärendets beredning

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektör Veronica Lamppa Lönnbro beslutat. Utredare Ingrid Skare har varit föredragande. I beredningen av ärendet har vikarierande enhetschef Heli Hirsch, utredare Emma Bergmark, utredare Martin Rickardsson och handläggare Andreas Åberg deltagit.

För Kulturrådet

Veronica Lamppa Lönnbro
Stf Generaldirektör

Ingrid Skare
Föredragande